

www.e-rara.ch

Pauli Josephi a Riegger ... institutionum iurisprudentiae ecclesiasticae

**Riegger, Paul Josef von
Vindobonae, 1777-1778**

Zentralbibliothek Zürich

Shelf Mark: RRs 359

Persistent Link: <https://doi.org/10.3931/e-rara-22112>

Caput III. De sacra scriptura.

www.e-rara.ch

Die Plattform e-rara.ch macht die in Schweizer Bibliotheken vorhandenen Drucke online verfügbar. Das Spektrum reicht von Büchern über Karten bis zu illustrierten Materialien – von den Anfängen des Buchdrucks bis ins 20. Jahrhundert.

e-rara.ch provides online access to rare books available in Swiss libraries. The holdings extend from books and maps to illustrated material – from the beginnings of printing to the 20th century.

e-rara.ch met en ligne des reproductions numériques d'imprimés conservés dans les bibliothèques de Suisse. L'éventail va des livres aux documents iconographiques en passant par les cartes – des débuts de l'imprimerie jusqu'au 20e siècle.

e-rara.ch mette a disposizione in rete le edizioni antiche conservate nelle biblioteche svizzere. La collezione comprende libri, carte geografiche e materiale illustrato che risalgono agli inizi della tipografia fino ad arrivare al XX secolo.

Nutzungsbedingungen Dieses Digitalisat kann kostenfrei heruntergeladen werden. Die Lizenzierungsart und die Nutzungsbedingungen sind individuell zu jedem Dokument in den Titelinformationen angegeben. Für weitere Informationen siehe auch [Link]

Terms of Use This digital copy can be downloaded free of charge. The type of licensing and the terms of use are indicated in the title information for each document individually. For further information please refer to the terms of use on [Link]

Conditions d'utilisation Ce document numérique peut être téléchargé gratuitement. Son statut juridique et ses conditions d'utilisation sont précisés dans sa notice détaillée. Pour de plus amples informations, voir [Link]

Condizioni di utilizzo Questo documento può essere scaricato gratuitamente. Il tipo di licenza e le condizioni di utilizzo sono indicate nella notizia bibliografica del singolo documento. Per ulteriori informazioni vedi anche [Link]

CAPVT III.

DE

SACRA SCRIPTVRA.

§. CLXXX.

Sacra scriptura.

Scripta, quae religionis reuelatae originem, progressum, et doctrinam complectuntur, atque ab hominibus *sapientibus, prophetis, et apostolis Spiritu S. inspiratis* II. PETRI I. 21. ad perpetuam generis humani memoriam, multiplicemque instructionem, et imitationem speciali Dei nutu, et voluntate concinnata sunt, volumen istud diuinum absoluunt, quod variis quidem nominibus, per excellentiam vero SCRIPTVRA adpellari consuevit. ACT. APOST. VIII. 32. ad GALAT. IV. 30.

Non raro in numero plurali occurrit nomen *scripturarum* MATTH. XXI. 42. XXII. 29. IOAN. V. 39. Item sacrarum literarum II. ad TIMOTH. III. 15. Sicut nempe verbum regis scriptum regia epistola, regiae literae, bibliorum adpellatio rursus per eminentiam scripturae tribuitur. Biblia enim a graeco βιβλίον libros denotant. Denique vocatur etiam *testamentum* ad HEBR. XV. 15. 16. et ad GALAT. IV. 24. SACER CODEX *epistola omnipotentis Dei ad suam creaturam* a GREGORIO M. I. IV. ep. ad Theodorum medicum.

§. CLXXXI.

§. CLXXXI.

Definitur.

Est igitur SACRA SCRIPTURA *verbum Dei ab hominibus adflante spiritu scriptum, ecclesiae iudicio determinatum, primum, ac fundamentale credendorum, et agendorum principium continens.*

Quo in sensu accipienda sit librorum diuinorum *inspiratio*, acriter olim inter theologos disputatum est; vid. TOURNELLIVS *de controuers. ort. inter doctores Louaniens. et duacens. et patres S. I. T. I. de Deo quaest. IV. de loc. theol.* et ad hanc vsque diem disputari videas: sunt, qui non *reuelationem* quidem (nam *reuelationem, inspirationem, adfistentiam* distinguunt acutiores) sed *inspirationem* non ad rem modo, sed et ad *singulas propositiones*, imo *verba ipsa et syllabas* pertinere existimant. Alii minus rigidi sacrae scripturae satis consultum existimant, etsi leuiora isthaec hominum industriae adscribantur, modo eam his demus Dei adfistentiam, vt errore labi non potuerint in iis, quae ad dogmata et mores pertinent. Vtriusque sententiae argumenta passim exhibent theologorum libri, quos hac in re consulere oportet.

§. CLXXXII.

Duplex eius instrumentum.

Duplex est sacrae illius scripturae pars, quarum altera *vetus, nouum* altera FOEDVS continetur. Nimirum DEVM semel, atque iterum cum humano genere foedus pepigisse, diuina auctoritate constat.

Primum cum Abrahamo, eiusque posteris A. M. 2104. quo circumcisione in signum foederis obsignatos
sibi

fibi coniunxit GENES- XVII. 1. *seqq.* Quod firmavit ad radices montis HOREB, etiam SINAI dicti in deserto SINAI A. M. 2513. EXODI XIX. DEUTER. IV. Alterum in sublimiore illa mortalium reparatione a CHRISTO in crucis ligno facta, quod omnibus per orbem gentibus baptismo initiatis commune esse voluit diuinus testator. Ex quo S. SCRIPTURAE in *vetus et nouum testamentum* profecta est diuissio.

§. CLXXXIII.

Extiterunt sacrae scripturae corruptores.

Non defuere primis ecclesiae seculis, qui quosdam huius S. scripturae libros vel penitus reiicere, vel adulterinos pro genuinis supponere, aut hos saltem deprauare, interpolare, et mutilare, qua dolo, qua simplicitate inducti attentarunt. Quin ea aetate nec sanctis patribus, nec conciliis particularibus de sacrorum librorum numero, et auctoritate eadem haesit sententia.

Impiam veterum haereticorum audaciam in corrumpe-
pendis sacris codicibus tam firmis, atque apertis
testimoniis demonstravit vir doctissimus BARTHO-
LOMAEVS GERMON in suo libello *de veter haeret.
eccles. cod. corruptoribus c. I. seqq.* vt iam de ea
dubitare prudenti non liceat. Non video autem,
quomodo inde eruditissimus CONSTANTIVS in *vind.
vet. cod.* pag. 47. pyrrhonismum in religionem
ab eo inuehi contendat, qui sacrilegii haereticos
reos facit. Quin potius ad laudem id pertinere
ecclesiae putamus. Sed hoc argumentum diligen-
ter exsecutus est *cit. GERMON. P. II. tota.*

§. CLXXXIV.

§. CLXXXIV.

Quare iudice opus est.

In hac ergo rerum istarum ambiguitate iudice opus erat, qui auctoritate infallibili vniuersis, et singulis vtriusque foederis libris diuinos suos natales adfereret, eosque decretoria sententia contra quoscunque stabiliret, atque hoc modo fideles certos redderet; quos codices pro diuinitus inspiratis sequi possent, et deberent.

§. CLXXXV.

Qui alius esse non potest praeter ecclesiam infallibilem.

Iudicium hoc prouidentissimus fundator ecclesiae suae fallere, et falli nesciae, reipublicae omnium perfectissimae, et ordinatissimae commisit, et pro infinita sua sapientia, ne in necessariis defecisse videretur ad euitandam perpetuam, et ineuitabilem confusionem alias orituram, committere debuit, quia ipse huius rei nihil definire voluit. Illius enim est in quolibet regno, adeoque et multo magis in hoc sacro, libros legales probare, interpretari, alios reprobare, cuius est *leges* condere, quod postremum ecclesiae competere fide diuina scimus.

§. CLXXXVI.

Diuisio librorum S. scripturae.

Iam ad diuisionem librorum vtriusque testamenti progrediamur. Prima ea est, quae,
Instit. Iurispr. eccl. P. I. L. vt

vt mihi quidem videtur, ad memoriam adiuuandam pertinet, *partitio*, qua in *legales*, qui legum diuinarum promulgationem nobis exhibent, *historicos*, quibus rerum gestarum memoria continetur, *sapientiae*, qui vera sapientiae praecepta explicant, et *propheticos*, qui futura praenunciant, distribui solent.

Ad primam classem pertinent GENESIS, EXODVS, LEVITICVS, NUMERI, DEUTERONOMIVM, et libri quatuor EVANGELIORVM. Ad alteram IOSVE, IUDICVM, RVTH, libri REGVM, duo PARALIPOMENON, duo ESDRAE, IOB, duo MACHAB. et ACTVS APOSTOLORVM — Tertiū generis sunt PROVERBIA, ECCLESIASTES, CANTICA, SAPIENTIA, ECCLESIASTICVS, EPISTOLAE PAULI, IOANNIS, PETRI, IACOBI et IYDAE. Ad quartum denique genus referuntur: Octodecim libri PROPHETARVM, et APOCALYPSIS IOANN. V. INTRODVCT. NOST. ad ius eccles. diff. de S. Scriptura §. 18. et canon librorum vet. et nou. testam. in duabus tabulis exhibitus, ad finem cit. diff. nost.

§. CLXXXVII.

Alia diuisio.

Magis digna animaduersione est altera illa sacrorum librorum diuisio, qua alii statuuntur *canonici*, alii *non canonici*. Illi sunt, qui ab ecclesia in canonem relati sunt: hi autem, qui ab ea aut omnino reiecti, aut saltem *canonicis* non sunt adscripti. Porro canonicos distribuunt in *proto - canonicos*, qui citra ullam controuersiam semper, et vbique pro diuinis recepti sunt: et *deutero - canonicos*, de quorum diuina origine aliquando dubitatum esse

esse constat. Denique eos, quos diximus non *canonicos*, in *apocryphos*, et *dubios* partiuntur.

Apocryphi, quamvis huius vocis non vna est significatio, ex communi paene usu loquendi adpellantur illi, qui auctori, cuius esse dicuntur, falso suppositi sunt, et ab ecclesia penitus repudiantur. Ex hoc genere sunt euangelia secundum aegyptios; et secundum hebraeos, proto-euangelium S. IOANNIS, reuelationes S. PAULI, alia. vid. NAT. ALEXAND. *hist. eccl. tom. III. sec. I. art. 2. §. 6.* *Dubios* vocamus, qui genuini sint, nec ne, ad hanc diem ambigitur, quales sunt *tertius*, & *quartus* ESDRAE, item *tertius*, et *quartus* MACHABEORVM, vid. vir doctiss. GREGORIUS ZALLWEIN *tom. I. app. quaest. c. I. §. 4. p. m. 116.* — Quid autem in tanta varietate christianus faciat? audiamus S. AUGUSTINUM *tom. III. col. 23. lib. II. de doctr. christ. c. 8.* In canonicis scripturis, inquit, *e. electiarum catholicarum quamplurimum auctoritatem sequuntur*, ut eas, quae ab omnibus accipiuntur et *lectis catholicis* praeponat eis, quas quaedam non accipiunt. In *eis* vero, quae non accipiuntur ab omnibus, praeponat eas, quas plures, grauiioresque accipiunt.

§. CLXXXVIII.

Canon librorum vtriusque testamenti.

In canone hebraeorum, si auctoritatem patrum sequimur, libri *duo* et *viginti* continebantur, quamquam alii alios in eo collocandos censeant. Contra ea patres concilii tridentini in *canone* abs se edito libros numerant vniuersum *septuaginta duos*: noui testamenti *viginti* et *septem*, veteris *quinque* et *quadraginta*. Quem licet non exacte confectum contendant nostrae aetatis sectarii, iam

primis seculis in ecclesia obtinuiffe grauiffima veterum auctoritate constat.

Sane eosdem libros, quos recenset CONCIL. TRID. sess. IV. CONCILIVM CARTHAGINENSE III. A. 397. can. 47. ap. HARDVIN. tom. I. col. 968. Ac praeter S. AVGVSTINVM lib. II. de doct. christ. c. 8. etiam INNOCENTIVS I. A. 405. veteri inhaerens traditioni comprobavit in epist. ad EVSEBIVM apud CONSTANT. in epist. roman. pontif. col. 789. Quibus omnibus accessit GELASIVS in concilio romano I. ab LXX. episcopis celebrato A. 494. ap. HARDVIN. tom. II. col. 937. vid. etiam GRATIANVS dist. XV. can. 3. et demum EVGENIVS IV. mox a concilio florentino in decreto pro Iacobinis ap. HARDVINVM tom. IX. col. 1021. Qui vberiore harum rerum illustrationem desiderat, adire potest DUPIN. dissert. praelim. nou. bibl. aut eccles. NAT. ALEXAND. hist. eccles. tom. III. sec. I. et traité historique du canon des livres de la Sainte écriture par le P. JEAN. MATTIANAY Paris 1703. 8.

§. CLXXXIX.

Quo idiomate scripti sint libri sacri?

Quo primum idiomate scripti sint libri veteris, et noui testamenti, quaeri solet, non conuenit inter omnes. Illud videtur ad veritatem proxime accedere, libros *veteris testamenti*, si nonnullos excipias, hebraice, *noui* autem graece, dempto evangelio MATHAEI, perscriptos fuisse.

De libro Iob, TOBIAE, IVDITH, duobus MACHABAEORVM, SAPIENTIAE, ECCLESIASTICI, BARVCH, et aliquot ESTHERIS, et DANIELIS capitibus, ambigitur, qua primum lingua descripta sint. Ceterum nugae sunt, quod de corruptione
tex-

textus hebraici a iudaeis, odio christianorum facta, delirant profani. Illud rectius animaduertitur, hebraici textus characteres, quibus hodie utimur ab hebraeis, demum post babylonicam captiuitatem *ESRA* auctore, adsumptos fuisse. Quid de punctorum, quae in textu hebraeo vices subeunt vocalium, aetate statuendum sit, ipsi adhuc inter se litigant eruditiores. Hoc monuisse iuuerit, *chaldaicam, syriacam, et samaritanam* merito ad hebraeam referri; ex ea enim natae sunt, ac primam illam quidem exiguae esse auctoritatis, utpote incerto auctore propositam, fabulisque iudaeorum maculatam, eruditi omnes norunt. *Syriaca* lingua hebraeis post captiuitatem babylonicam familiari descripta, (vid. *Diss. nostr. de S. Scriptura*) incerti auctoris, et auctoritatis dubiae; id quod de *samaritana* quoque, si credimus viris doctis, sentiendum esse constat. Ad novum testamentum veniamus. *MARCVM* latine scripsisse magna auctoritate adseruit *BARONIUS* ad *A. 45. §. 42.* sed nemini persuasit *IO. HARDVIN.* in *comment. ad nov. testem.* p. 244. *IOANNEM* quoque latine scribentem fingit. Quin nouum testamentum omne idem vir latino eraratum idiomate conicit; sed haec quoque opinio intra coniecturae limites substitit. Illud probabile; epistolam ad hebraeos hebraice scriptam fuisse. vid. *CORNELIVS a LAPIDE* in *comment. in epist. PAULI ad hebraeos.*

§. CXC.

Versio septuaginta interpretum.

In numero graecarum versionum constituto variant doctores. Has inter primum antiquitate locum obtinet versio illa *septuaginta duorum interpretum*, quae iam tum aetate apostolorum in omnium versabatur manibus, ipsis adamata apostolis, et sola nascenti eccle-

fiae vſitata adeo, vt *communis* et *vulgata* appellaretur.

Occaſionem huius verſionis ex S. IRENAEO refert EVSEBIUS *hiſt. eccleſ. lib. V. pag. 141. edit. VALESII.* Dici non poteſt, quam viri docti de hiſtoria huius verſionis diſſentiant. vid. FABRICIVM *biblioth. graeca lb. III. c. 12. §. 2. p. 317. ſeqq.* HUMPH. PRIDEAUX *tom. III. p. 43. ſeqq.* Recte, an ſecus, ego nunc non diſputo. vid. DOVIAT. *praenot. can. lib. I. cap. 2^a.* Id certum eſt, hac vna verſione ante, et poſt CHRISTVM natum iudaeos helleniſtas ſuis in ſynagogis uſos fuiſſe, tantaeque apud omnes etiam chriſtianos fuiſſe auctoritatis, vt eorum plerique, vtrum alia ſit aliqua ignoraret. S. AVGVST. *t. III. ccl. 28. de doct. chriſt. lib. II. c. 15. t. VII. lib. XLIII. de civit. DEI c. 43. conf. DISS. NOSTR. de S. Scriptura §. XXVII. ſeqq.*

§. CXCI.

Verſiones aliorum graecae.

Sed haec quoque verſio non quidem in iis, quae ad dogmata, et mores pertinent, inceteris tamen, paulo poſt apoſtolorum tempora parem cum aliis omnibus libris fortunam ſubire debuit: ex quo iam ORIGENIS aevo: *Siue propter ſcriptorum quorundam indiligentiam, ſiue propter neſariam aliquorum ſcripturas emendantium audaciam; ſeu propter eos, qui dum emendant, pro arbitrio addunt, vel detrachunt, magna exemplarium exſtitit differentia.* Variæ deinde, AQVILA, THEODOTIONE, SYMMACHO, aliisque incertis auctoribus emerſerunt translationes. Qua commotus varietate ORIGENES medio ſeculo tertio conſilium coepit, de reſtituenda ſeptuaginta inter-

interpretum lectione, eaque cum aliis diuinorum librorum editionibus lectori vno veluti obtutu sistendis. Coepit opus suis in TETRAPLIS, et HEXAPLIS; sed immortalus operi ORIGENES non admota licet suprema manu, reliquit tamen editionem omni consensu accuratissimam. Verum, vt sunt res humanae, iniuria temporum iam inde a seculis nouem intercidit opus immortale. Neque defuerunt tamen antiqui doctores christiani, qui versionem septuaginta virorum ad opus Origenianum, dum adhuc extaret, corrigerent, et hac ratione ab interitu vindicarent.

De antiquissimorum etiam exemplarium discrimine con-
questus iam olim est ORIGENES in *Math. Tom. III. oop. edit. P. DELARVE* p. 671. De AQUILAS, THEODOTIONIS, et SYMMACHI versionibus legi-
meretur FABRICIUS *loc. cit. S. seqq. p. 332.* MONTEAUCON *præim. ad hexapl. Origen. IUSTINIANVS in not. CXLVI.* Denique, qui in restituenda, conseruandaue vetere illa septuaginta interpretum versione operam impenderunt, laudandi sunt ex antiquis PAMPHYLVS Martyr, EUSEBIUS caesariensis, S. LUCIANUS nicodeminiensis episcopus, et HESICHIVS, de quibus videatur HIERONYMVS *præf. I. ad paral.* e recentioribus primus omnium fragmenta veterum illorum interpretum ex codicibus et vetustis scriptis eruere adgressus est FLAMIN. NOBIL. in *notis ad sextina biblia graeci Romæ 1587.* edita: diligentiori curâ conquisita, notisque illustrata dedit Io. DRVSIVS Arnhemiae 1622. vid. FABRICIUS *loc. cit. p. 340.* Tandem autem iacturam fere omnem Origeniani operis incredibili labore, quantum quidem in tanta fieri antiquitate potuit, resarciuit vir incomparabilis BERN. de MONTEAUCON monachus benedictinus e congregatione S. MAURI, qui e Galliae, Italiae, Germaniae bibliothecis HEXAPLO-

RVM ORIGENIS, quae supersunt, protraxit, et Parisiis A. 1713. tomis II. euulgavit, latius haec deduximus in *Diss. de sacra scriptura* §. XXX. pluribus sequentibus.

§. CXCL.

Quae dicta ab AUGUSTINO itala?

Latinas sacrae scripturae versiones in primaeva ecclesiae paene fuisse innumeras, testatur S. AVGVSTINVS. Vna tamen plus ceteris terebatur, et praestabat aliis, quam vtrumue complexam testamentum, AVGVSTINVS *Italiam*, HIERONYMVS *vulgatam* et *communem*, GREGORIUS M. *veterem* adpellarunt, atque S. HIERONYMVS tum *adhuc iuuenis*, quod ad V. T. temporis lapsu deprauatam ad septuaginta in *HEXAPLIS* contentorum fidem restituit.

Quanta fuerit olim latinarum versionum multitudo, ex S. AVGVST. intelligi potest, dum *cit. lib. II. doctrin. christ. c. II. col. 25.* ait: Qui sacras scripturas in graecam linguam verterunt, numerari possunt, latini autem interpretes nullo modo, ut cuique enim primis fidei temporibus in manus venit codex graecus, et aliquantulum facultatis sibi met viriusque linguae habere videbatur, ausus est interpretari. Maximi tamen semper fiebat ea, quam idem S. Doctor *Italiam* adpellauit, propterea, quod esset verborum tenax cum perspicua sententiae. AVGVSTINVS *cit. loc. c. 15.* Quum autem deinceps, ut mox docebimus, editio hieronymiana ab omnibus Ecclesiis susciperetur, vetusta haec interpretatio suis relicta est fati. Supersunt tamen in hanc diem fragmenta ex ea bene multa, a viris doctis ex codicibus MSS. collecta. vid. *Diss. nost. de sacra scriptura* §. XXXIV. lit. (d)

§. CXCLII.

§. CXCH.

Quis auctor vulgatae?

Sed offendit HIERONYMUM ingruens iterum versionum V. T. varietas. Ad aliam itaque purissimo e fonte hebraeo adornandam translationem animum adpulit, consiliumque hoc suum ipsis iudaeorum magistris probantibus diligenter executus est. Sed varios nactus est aduersarios. Tum vero testamentum nouum ex *itala* illa, de qua diximus, versione iussu DAMASI P. ab erroribus magis conspicuis purgauit. Quae viri sanctissimi versio iam inde a GREGORII M. temporibus communi ecclesiae vsu auctoritatem publicam nacta, *vulgatae* hodie adpellatione insignis habetur.

Scilicet S. HIERONYMVS volens antiquam diuinorum voluminum viam sentibus purgare, ne iudaei de falsitate scripturarum ecclesiis CHRISTI diutius insultarent, ad hoc se opus a rebus omnibus abunde instructus accinxit, vid. EVD. Praef. II. in Iob. et Praef. in transl. ISAIAS. Nihilominus S. AVGVSTINVS episcopus Hipponensis eam V. T. versionem suis in ecclesiis legi non permisit, addita causa in epist. 82. alias 19. ad Hierony. n. 35. t. II. col. 203. Ne contra septuaginta auctoritatem tanquam nouum aliquid proferens magno scandalo perturbaret plebes CHRISTI, quarum aures, et corda illam interpretationem audire consueverunt, quae etiam ab APOSTOLIS adprobata est. Verum ea tamen re nihil deterritus, iussu etiam DAMASI P. stimulatus ad originem graecam reuertens nouum testamentum pristino nitori restituendum suscepit, corrigens, quae vel a vitiosis interpretibus male reddita, vel a praesumptoribus imperitis emendata peruersus, vel a librariis

riis dormitantibus aut addita, aut mutata essent. Ea tamen cautione, ut ipse testatur in PRAEFAT. AD EVANGELISTAS: *Ut ne multum a lectionis latinae consuetudine discreparent, his tantum, quae sensum videbantur mutare, correctis reliqua manere pateretur, ut fuerant.* Adde epist. AVGVSTINI 89., quae est inter epist. AVGVSTINI nunc 75. n. 20. cit. rom. Atque haec illa est versio, quam VVLGATAM vsus hodiernus adpellat, quae licet ad aetatem vsque GREGORII M. non praevaleret veteri italiae, quod S. HIERONYMVS ipse in cap. LX. EZECHIELIS monet; tamen jam ab eo tempore maiori indies in pretio haberi coepit. Sanc ISIDORVS HISPALENSIS suo tempore vndique eam receptam fuisse testis est; ita enim scribit *Libr. I. de Offic. Eccl. c. 12. de Hebraeo in latinum eloquium tantummodo HIERONYMVS presbyter sacras scripturas conuerit, cuius editione generaliter omnes Ecclesiae usquequaque vtiuntur, pro eo, quod veracior est in sententiis, et clarior in verbis.* Idem de seculo IX. testatur RHABANVS MAVRVS *de inst. Cleric. Lib. II. c. 54. vid. DISS. de Sacra Scriptura §. XXXVI. lit. (b)*

§. CXCIIV.

Vulgata authentica.

Atque haec tam diuturna, quam haec versio constanter in ecclesia CHRISTI obtinuit, auctoritate nixa sacrosancta synodus tridentina, considerans, non parum utilitatis accedere posse ecclesiae Dei, si ex omnibus latinis editionibus, quae circumferuntur, sacrorum librorum quaenam pro authentica habenda sit, innotescat; STATVIT, et DECLARAT, ut haec ipsa VETVS et VVLGATA editio, quae longo tot seculorum vsu in ipsa ecclesia probata est, in publicis lectionibus, disputationibus, praedica-

ditionibus, et expositionibus pro authentica habeatur, et ut nemo illam reicere quouis praetextu audeat, vel praesumat.

CONCIL. TRIDENT. *sess. IV.* dicitur aliquid esse authenticum triplici sensu. Primum si scriptura ab ipso auctore profecta in iudicio ex se fidem facit, ut nemo non prudenter ad illud instrumentum provocare possit: quod *authographum* vulgo *originale* dicimus. Deinde apographa, exempla, transumpta, aut copiae dicuntur, quae quidem plenam fidem faciunt, sed non nisi in quantum publicam auctoritatem habentis publico testimonio constat, illas originalibus conformes esse debere monent. D. D. *ad tit. IV. lib. XXII. D. et tit. XXII. lib. II. decretal. de fide instrum.* Demum versiones in aliam linguam factae eatenus dicuntur esse authenticae, quatenus sensum ab auctore in originali intentum, et expressum etiam in alia lingua fideliter exprimere noscuntur. Et tales versiones merito authenticae vocantur, quum aequae atque ipsum originale fidem faciant. Conf. RICH. SIMON. *Histoire critique du V. T. L. II. cap. XVI.* ubi inquiritur, quo in sensu vulgata dici possit authentica.

§. CXCV.

Quod porro illustratur.

Existimo autem falli eos omnes, qui hanc patrum concilii tridentini sententiam ita interpretantur, ut ea hebraeis, graecisque scripturis omnem fuisse ademtam auctoritatem putent. Id enim vnum ex adlatis concilii verbis erui potest: *Ex omnibus latinis editionibus sacrorum librorum* hanc, qua utimur, *veterem et vulgatam* AUTHENTICAM esse habendam.

luuat adscribere verba doctissimi NATAL. ALEXANDRI in *hist. eccles. sec. XVI. diff. XII. §. 5. tom. IX.* Quod decreto, inquit, (concil. tridentini) cum textu hebraico, vel graeco veteris aut noui testamenti, aut cum versione graeca LXX. interpretum, vulgata non comparatur, nec illis auctoritatem derogat his verbis sancta synodus, nec ea ratione pronunciat authenticam, quasi nulla ex parte mendosa sit, aut ex ipsis fontibus emendari non possint leuiora, quae in ipsa occurrunt menda: sed quod nullis erroribus ad fidem aut mores pertinentibus contaminata sit, ac praeterea in eadem nec fraus, nec aperta sit a primitivo textu in praecipuis saltem illis capitibus discrepantia, nec vlla secum ipso repugnantia, ac proinde reliquis editionibus, seu versionibus latius anteponenda sit. Nihil aliud voluisse patres testatur ANDREAS VEGA ex ordine minorum theologus doctissimus, qui concilio adfuit inter theologos consultores, et hoc fuisse a Cardinale S. crucis MARCILLO GERVINO sibi altero ex legatis et praesidibus concilii significatum, quod eo adhuc viuente idem VEGA vulgavit lib. XV. de iustis. cap. 9. idem adferunt MELCHIOR CANVS episcopus, qui paucis post annis adfuit concilio sub IVLIO III. lib. II. de loc. theol. c. 13. concl. I. qua de re plura legi possunt in eiusdem ALEXAND. disert. de vulgata versione et eius apolog.

§. CXCVI.

Quid de aliis versionibus sentiendum?

Quod ad versiones illas, quae nostris hodie linguis vernaculis concinnatae sunt, quoniam tridentinum *linguas vulgares* in celebratione missae reiecerit, quo loco illae habendae sint, facile ex his colligi potest.

Mirum quantum in hanc concilii tridentini constitutionem exarserit IVST. HENNING. BOEHMER. in *diff. iur. eccl. diff. XII. §. 7.* cui plene satisfacit
P.

P. GREG. ZALLWEIN in *pr. iur. eccles. tom. I. quæst. II. c. 2. §. 7.* lectionem enim promiscuam S. Scripturae, quando prohibitam rident protestantes; ii vereor, ut mentem catholicorum satis intelligant. Ea prohibitio talis est, ut ne liceat cuique citra veniam legere scripturam in linguis vulgatis editam, quae adeo neque ad hebraicam, et graecam, neque ad latinam vulgatam pertinet. Hujus decreti quis non singularem laudet providentiam? *Omnes haereses de scripturis sibi cervicalia consuevere, quae ponant sub cubito uniuersae aetatis, pulchre ait D. HIERONYMVS in cap. I. ad Galat. De versionibus bibliorum, et variis editionibus scriptores recensuimus in DISSERT. de Sacra Scriptura §. 42. lit. (b).*

§. CXCVII.

Idem.

Neque vero haec promiscuae lectionis prohibitio quidquam impedit, quo minus fideles, recteque animo comparati ad eam adhortandi sunt. Sane quidem nihil hoc sacro negotio maiori in pretio esse debet iis praesertim, quibus cura rerum sacrarum, atque administratio commissa est.

Assidui sunt S. patres in lectione S. scripturae omnibus commendanda. Omnes, inquit, S. AMBROSIVS aedificat scriptura diuina, in ea inuenit unusquisque quo aut vulnera sua curet, aut merita confirmet. Neque ullam esse tantam vitae necessitatem existimabat S. CHRYSOSTOMVS, quae ab ea obligatione quemquam excuset. Neque vero mihi quisquam, ait. hom. I. in MATH. proferat frigida illa verba, planeque damnanda: ego frensis sum adfixus, publica gero negotia, artificium exerceo, uxorem habeo, alio liberos, familiae curam gero, mundanus homo sum,

sum non est meum legere scripturas, sed eorum, qui mundo dixerunt vale, qui montium vertices occuparunt, qui vitam eiusmodi continenter agunt. Quid ais homo? non est tui negotii scripturas euoluere, quoniam innumeris curis distraberis? imo tuum magis est, quam illorum. Neque enim illi perinde scripturarum egent praesidio, a quo vos in mediis negotiorum undis iactati. Adeo vero sanctus iste doctor hanc apud suos obligationem vrgebat, vt ne paupertatis quidem admitteret excusationem. Est et alia, inquit, HOM. II. in IOAN. tam ignavis hominibus ineptissima excusatio, librorum scilicet inopia. Ac diuitibus quidem ridiculum esset ea de re verba facere. Verum quia multos pauperes hac frequenter excusatione vti puto, hoc ab illis placide suscipiari velim, an non singuli artis suae, quam exercent, instrumenta sana, & integra habeant, etsi extrema inopia premantur. Quomodo ergo non absurdum fuerit, illic paupertatem non obtendere, ac nihil non agere ad omnes remouendos obices, ubi tanta decerpenda est utilitas, occupationes et inopiam deslere? Ceterum si qui ita pauperes essent, possent ex assidua, hic fieri solita lectione, nihil ex his, quae divinae scripturae continent, ignorare.

§. CXCVIII.

Quis sensus in interpretando tenendus?

Illud modo teneamus, sacrarum litterarum sensum, et intelligentiam ex eadem ecclesiae auctoritate, ex qua litteras ipsas accepimus, hauriendam esse. Id quod grauiter monet concilium tridentinum: Nemo suae prudentiae innixus rebus in fidei, et morum ad aedificationem doctrinae christianae pertinentium sacram scripturam ad suos sensus contorquens contra eum sensum, quem tenuit, et tenet sancta mater ecclesia, aut etiam contra

vna-

vnanimem consensum patrum ipsam sacram scripturam interpretari audeat.

CONCIL. TRIDENT. *sess. IV.* Non noua est lex isthaec concilii tridentini, sed illius duntaxat explicatio, quod ex natura religionis christianae ipsa nefas esse intelligi potest; eam egregie aduersus cauillationes haereticorum tuitus est NAT. ALEXAND. in *hisor. eccles. sec. XVI. diff. XII. §. 10. seqq. tom. IX.* et quis amabo in interpretanda S. Scriptura plus sibi sumat, quam quod olim praestiterunt duumiri in ecclesia pietate, et doctrina celeberrimi GREGORIUS NAZIANZENS et BASILIUS, quos RUFINVS *hisor. eccles. lib. II. c. 9.* memoriae prodidit: per annos tredecim omnibus graecorum secularium libris remotis, solis scripturae diuinae voluminibus operam dedisse, scripturarumque intelligentiam non ex propria praesumptione, sed ex maiorum scriptis, et auctoritate secutos fuisse, quos et ipsos ex apostolica successione intelligendi regulam suscepisse constabat.

§. CXCIX.

Regulis in ea interpretanda opus esse.

Posteaque infallibili ecclesiae auctoritate certum nobis est, diuinos esse hos, quibus utimur, libros, reliquum est, ut qua tandem ratione genuinum eorundem sensum adsequi possimus, propositis paucis regulis ostendamus.

Proponemus autem regulas eas tantum, quae speciatim ad scripturam sacram interpretandam faciunt: non generales illas hermeneuticae vniuersalis, quas in libris logicorum deprehendes.

§. CC.

Regula I.

Ante omnia tenendum hoc est, *ut ad hoc arduum sane negotium nemo accedat, nisi, qui ab historia rerum gestarum, doctrinae, et verborum satis sit, atque copiose instructus.* Neque enim, si quid gestum sit, ignores, historicum, et litteralem sensum deteges: neque scopum dictorum vlla ratione adsequeris, si, quid senserint olim, quid ius, nefasue fuerit, haud didiceris. Quia denique vocum non soleat esse constans significatus, hanc quoque vicissitudinem teneas necesse est, si interpretis munere rite fungi desideras.

Quod ut commodius praestetur, det operam interpretes, ut descriptis quibusdam tabulis chronologicis praecipua scripturae gesta ante oculos sibi proponat, atque inter se saepiuscule comparet, Doctrinarum quoque seriem sibi conficiat, quo fiet, ut sine difficultate obscuriora paulisper loca clarioribus interpretetur. Sed et verborum vim, et cum iis connexas rationes, utut diuersas nolle debet, qua in re *concordantiae*, quas vocant *biblicae* adiuuare haud mediocriter possunt.

§. CCI.

Regula II.

Deinde *finis, et scopus sacrorum librorum ante oculos perpetuo habendus est, qui generatim est religionis sanctitas, et morum confirmatio, qua homo ad beatitatem deducitur.* Hoc enim fine cognito, facilius intelliges et
doctri-

doctrinae sanctitatem, et singularium partium nexum clarius, atque etiam distinctius perspicies.

Non enim audiendi sunt, qui aiunt, DEVM consulto ita sacram scripturam dictasse, ut videatur voluisse mentem hominis perpetuo exercere, deque imbecillitate ingenii experiundo convincere: nam quid minus dignum est DEO, quam homini velle perpetuo illudere? Aut non est hoc illudere, loqui hominibus ita, ut prorsus non intelligant?

§. CCII.

Regula III.

Quoniam igitur omnem revelationem ad morum, et religionis sanctitatem pertinere voluit Deus, consequens est, ut hominibus ea lingua, iisque verborum phrasibus locutus sit, quas intelligerent ii, quibus tum quidem loquebatur. Quod si enim aut ignoto idiomate, aut inaudita verborum conceptione in doctrinae suae denunciatione usus fuisset, ecquid amabo! commodi in genus humanum ab ea profluxisset?

Ex quo conficitur manifeste in libris veteris, et novi testamenti, utpote hebraice, aut graece scriptis verba, et phrasae e genio idiomatis hebraici, et graeci accipere interpretationem; neque in omnibus mysteria, et emphases quaerendas esse: qui veterum quorundam patrum error fuit, et recentiorum etiam, qui idiomatum istorum ignari ad interpretandam sacram scripturam se contulerunt.

§. CCIII.

Regula IV.

Porro sacrae literae eodem interpretandae sunt spiritu, quo fuerunt scriptae. Libri namque non eius, qui hos legit, sed illius, qui scripsit, mentem exprimunt.

Ex quo fit, vt quum scriptura eodem spiritu rite intelligi possit, quo adiistente scripta est, (§. 181.) et hic spiritus toti ecclesiae datus sit, (§. 185.) sacrae literae veram interpretationem accipiant ex consensione totius ecclesiae christianae. Id quod alibi (*f. II. c. VI.*) alia etiam argumentatione euincemus.

§. CCIV.

Regula V.

Sed et codicem sacrum interpretaturus operam summa cum industria dare debet, vt stilum ad orientalium populorum vsum accommodatum, ob allegoriae, metaphorae, parabolae frequentiam adcuratissime noscat. Tum et characterem proprium cuiusuis scriptoris familiarem sibi reddat. Est enim hic etiam in sacris libris varius. Id quod tamen sine diuturna lectione, assiduaque exercitatione effici nullo modo potest.

Quae, quum ita sint, facile patet, aberrare eos vehementer, qui in sensu mystico fingendo iusto sunt faciliores. Non equidem id contendo, nihil vnquam dici mystico sensu, quod alterum foret extremorum; sed ne sine necessitate eum faciamus potius, quam reperiamus, moneo. Deinde illud quo-

quoque vitantur S. scripturae interpretum vitium, quo linguarum orientalium ignari in quacunque allegoria mysteria quaerunt, quo factum est, ut frigidiusculis suis adplicationibus non satis dignitati sacrorum librorum consuluerint. Postremo obleruatum id quoque est, MOYSEM, SAMVELEM *historicos* agere. DAVIDEM, IOBYM *poetas*; SALAMONEM, SIRACH, *philosophos*; ISAIAM, aliosque PROPHETAS oratores, qui singuli characteres adcurato interpreti haudquaquam sunt negligendi.

§. CCV.

Regula VI.

Tum etiam locutiones emphaticae summa cum prudentia et circumstantiis, et obiectione loquentis personae habendam esse rationem recte monent eruditi.

Non raro enim impius quispiam, imo malus etiam genius loquentes inducuntur, quorum adeo iudicia in sacris litteris referri quidem sed non adprobare constat. Quid? quod et DEVS ipse saepius de se diuerso sub respectu loquatur, quae nisi diligenter separentur, errores pariunt. Atque hunc errorem canonistae illi, et theologi, errant, qui illud CHRISTI ap. MATH. cap. vi. aliaque eiusmodi ad romanum pontificem referunt. Vid. BELLARMINVM lib. V. de rom. pontif. cap. 4.

§. CCVI.

Regula VII.

Atque illi etiam ab erroris periculo immunes non sunt, qui in interpretandis sacri codicis textibus tanquam *sophistae verbosi*,
M 2 suo

suo genio indulgent, et non potius ad *catholicam*, id est, *uniuersalem intelligentiam*, tanquam *ecclesiae regulam* a Deo praescriptam attendunt.

Vt ait VINCENTIVS LIRINENSIS. *In commonit. I. cap. 2.* qui omnium ad sensu prudentissimus tradidit sacras litteras interpretandi regulas. Quod si autem SS. patres ipsi non consentiant; tum vero ex eisdem viri sapientissimi monito sequemur *uniuersitatem, antiquitatem, et consensionem* praecipuorum, aut maioris partis. *Ibid. cap. 32.*

§. CCVII.

Regula VIII.

Postremo obseruandum est, *vt ne putemus religionem reuelatam felicitati hominum temporali vlla in parte derogare, aut in mere moralibus quidquam in sacris literis decretum esse, quam id, quod iam recta ratio iubet fieri, aut prohibet.* Religio enim reuelata pro fine habet hominum aeternam felicitatem, quae temporali repugnare nullo modo potest, reuelatio autem facta est, vt ratione succurrat in cognoscendis iis, quae suis relictis viribus adsequi non potest.

